

**Meistararitgerð
í lögfræði**

**Staða og hlutverk
úrskurðarnefndar almannatrygginga**

Áspór Sævar Áspórsson

Leiðbeinandi: Kristín Benediktsdóttir

Júní 2014

EFNISYFIRLIT

1 Inngangur	5
2 Almennt um félagsleg réttindi	7
2.1 Inngangur	7
2.2 Félagsleg réttindi í stjórnarskrá og fjölþjóðlegum mannréttindasamningum.....	7
3 Staða og skipan úrskurðarnefndar almannatrygginga	13
3.1 Inngangur	13
3.2 Sögulegt yfirlit.....	13
3.3 Lagaákvæði um málskot til úrskurðarnefndar almannatrygginga.....	18
3.4 Skipan úrskurðarnefndar almannatrygginga og stjórnsýsluleg staða	23
3.4.1 Almennt hæfi og skipun nefndarmanna	23
3.4.2 Sjálfstætt stjórnvald	24
3.4.3 Eftirlitshlutverk ráðherra	26
3.4.4 Fjármögnun nefndarinnar	29
3.4.5 Staða nefndarinnar sem stjórnsýslunefnd.....	30
4 Málsmeðferð hjá úrskurðarnefnd almannatrygginga	31
4.1 Inngangur	31
4.2 Rannsókn.....	31
4.3 Leiðbeiningar	41
4.4 Málshraði.....	43
4.5 Ný málsástæða/annar grundvöllur.....	46
4.6 Rökstuðningur	49
5 Almennt um endurskoðun stjórnvaldsákvarðana og lögmætisregluna	50
5.1 Inngangur	50
5.2 Réttaröryggi og velferðarríki.....	51
5.3 Endurskoðun stjórnvaldsákvarðana og kæruréttur	52
5.4 Þýðing lögmætisreglunnar á starfssviði úrskurðarnefndar almannatrygginga.....	58
5.4.1 Inngangur.....	58
5.4.2 Lögmætisreglan	58
5.4.3 Félagsmálaréttur og viðhorf fræðimanna til hans sem viðfangsefnis innan lögfræðinnar	62
6 Endurskoðun úrskurðarnefndar almannatrygginga á ákvörðunum lægra settra stjórnvalda. 66	
6.1 Inngangur	66

6.2	Hvort lög samræmist stjórnarskrá	68
6.3	Hvort reglugerð sé í samræmi við lög	70
6.3.1	Reglugerðir til útfærslu á réttindum samkvæmt lögum.....	70
6.3.2	Hvort reglugerðarákvæði sem sett eru til að framfylgja milliríkjasamningum séu í samræmi við lög	72
6.4	Endurskoðun á túlkun matskenndra lagaákvæða	75
6.5	Endurskoðun á frjálsum mati	81
6.6	Ógildanleiki vegna annmarka á málsmeðferð	86
7	Málalok hjá úrskurðarnefnd almannatrygginga og birting úrskurða.....	87
7.1	Inngangur	87
7.2	Málalok hjá úrskurðarnefnd almannatrygginga	88
7.2.1	Heimsending eða ný ákvörðun	88
7.2.2	Reformatio in pejus	90
7.3	Réttarheimildarleg staða úrskurða úrskurðarnefndar almannatrygginga og birting þeirra	92
8	Lokaorð	97
	Heimildaskrá	101
	Skrá yfir dóma, álit og úrskurði	104